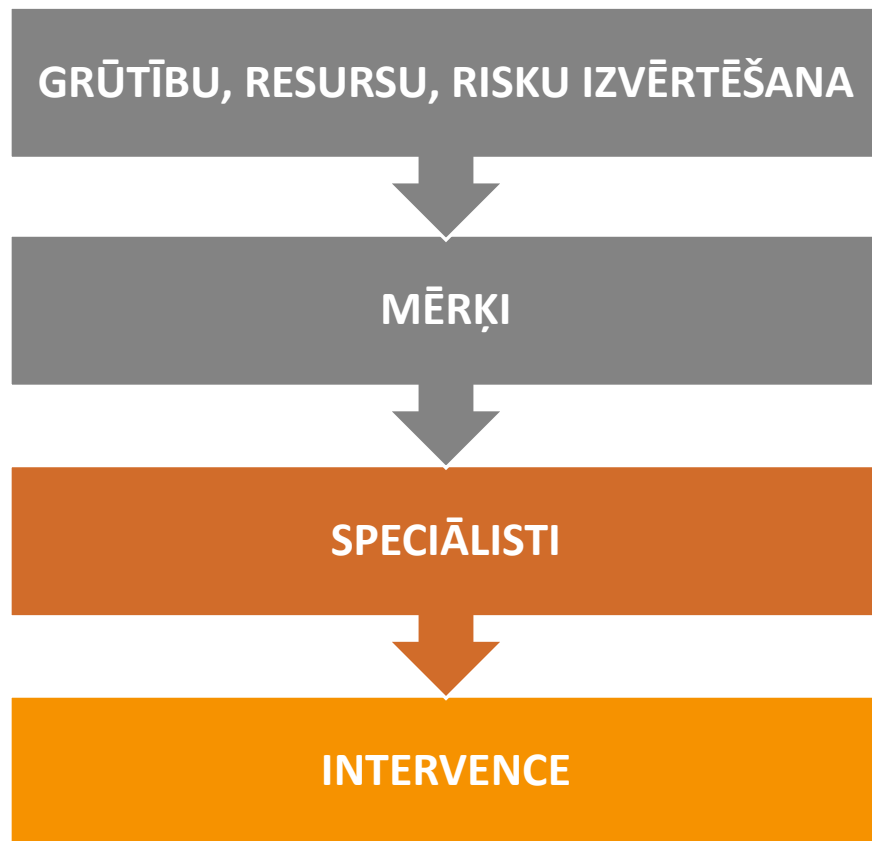

Darba modelis pamatprincipu izstrādei MT darbā ar dažādām klientu/ pacientu grupām

Indra Majore-Dušele,
RSU VPPK lektore
Anda Upmale-Puķīte,
RSU VPPK asistente

MT darbības stratēģiju plānošana

Raksturīgākās **grūtības** pacientiem ar konkrēto **diagnozi** un katra pacienta **individuālās grūtības**

Kopīgie **mērķi** pacientiem ar noteikto diagnozi un katra pacienta **personīgie mērķi**

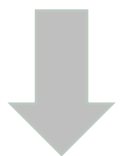
Ieteicamie **mākslas terapeiti (speciālizācijā)** darbā ar konkrēto diagnozi un katra **pacienta aktuālām vajadzībām**

Ieteicamās **intervences (metode)** un darbības forma (individuāla vai grupa)

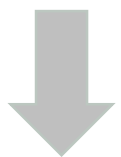
MT darbības stratēģiju plānošana pacientiem ar dažādām funkcionēšanas grūtībām

Līdz šim...

**Emocionālas
grūtības**

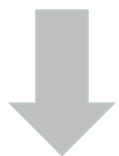

Mērķis

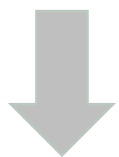

**Metode
Intervence**

**Uzvedības
grūtības**

Mērķis

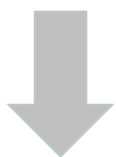

**Metode
Intervence**

**Kognitīvas
grūtības**

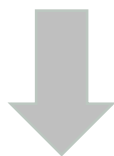

Mērķis

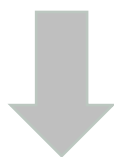

**Metode
Intervence**

**Fiziskas
grūtības**

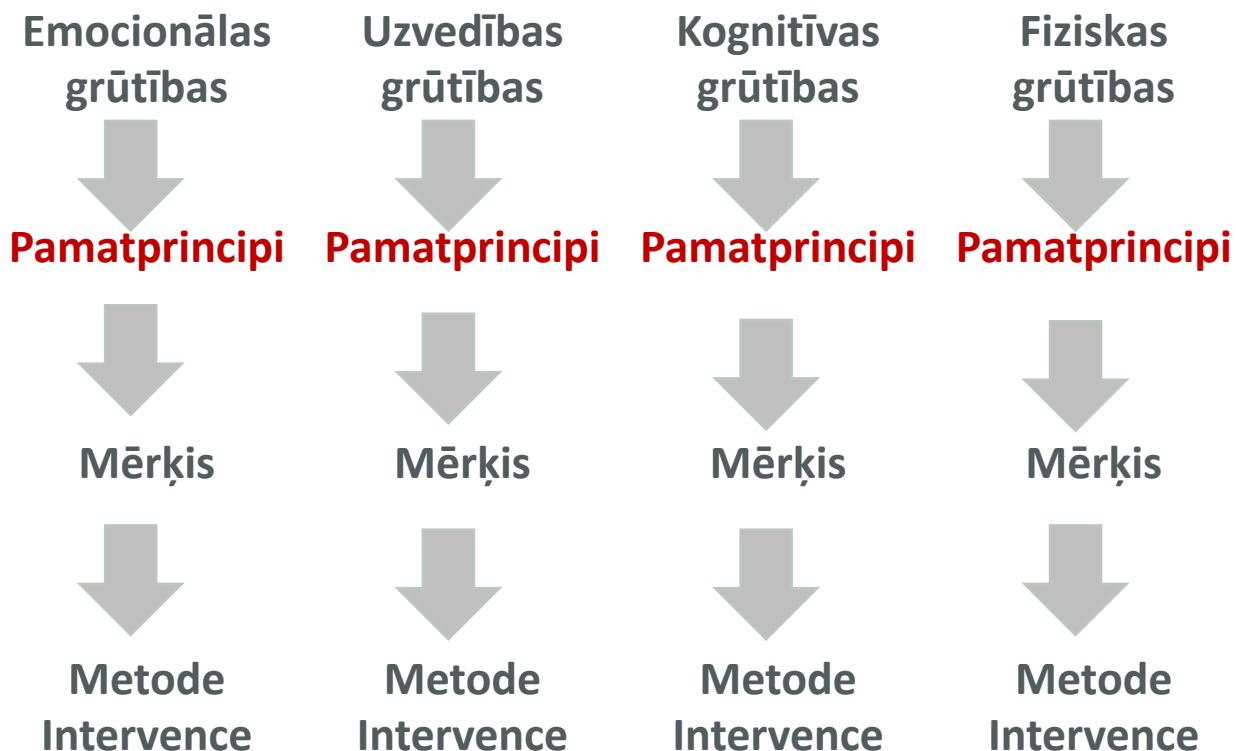
Mērķis

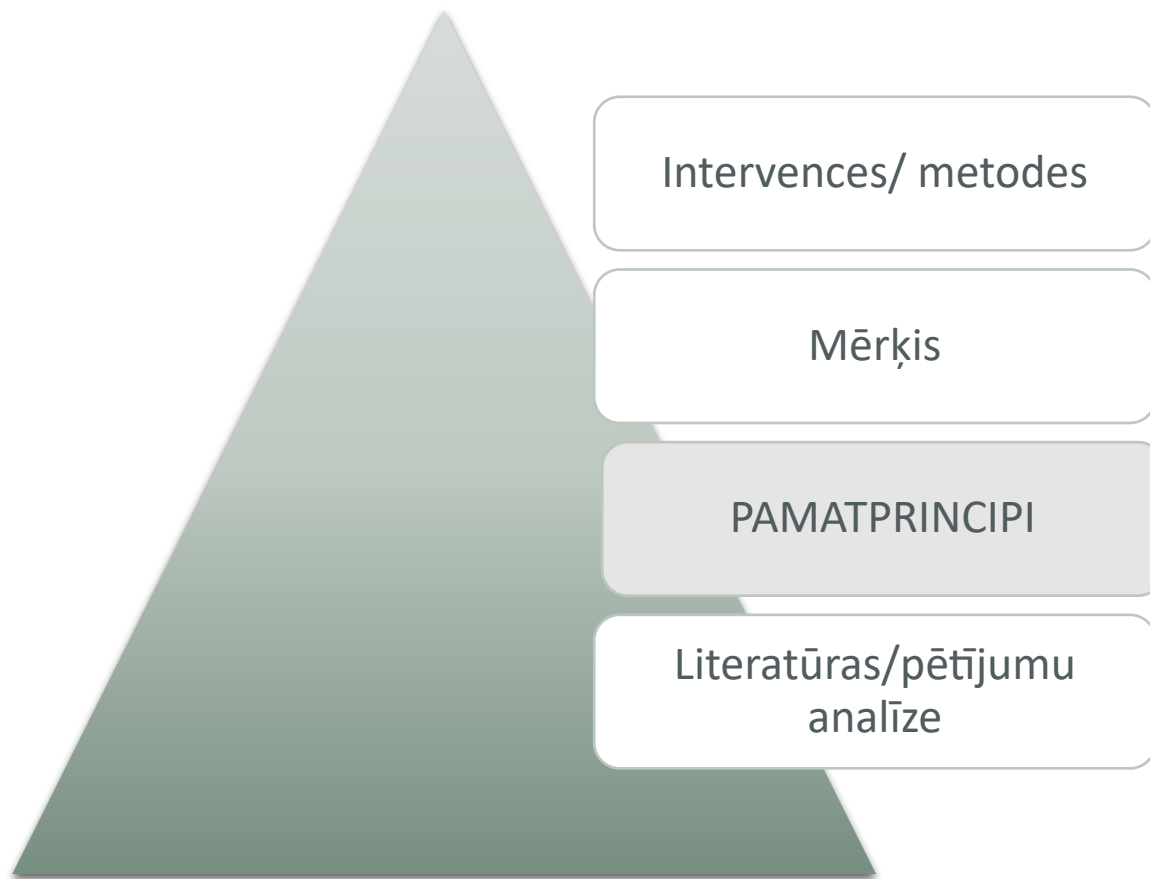
**Metode
Intervence**

MT darbības stratēģiju plānošana pacientiem ar dažādām funkcionēšanas grūtībām

Šobrīd...

MT ir uz pierādījumiem balstīta prakse un veido pamatu MT darbības stratēģiju plānošanai veselības aprūpē

Ko mēs saprotam ar *mākslu terapijas pamatprincipiem*?

Radniecīgi jēdzieni:

Darbības / izmaiņu mehānisms (*mechanisms of change*) (Kazdin, 2007)

- mehānismi, kurus «darbinot», terapijas process «strādā»
- procesi/ notikumi, kas ir atbildīgi par izmaiņām

Terapeitiskie faktori (*Yalom, 1995*)

- terapeitiskās grupas elementi (*curative factors in group therapy*), kas labvēlīgi ietekmē klienta/ pacienta attīstību

Terapeitiskie mehānismi (*therapeutic mechanisms*) (*Silverman, 2015, Corsini, 2008;*)

- faktori, kas atspoguļo galvenos terapeitisko izmaiņu mehānismus

MT pamatprincipi darbā ar klientiem/ pacientiem

PAMATPRINCIPI	MĒRĶIS	PAMATPRINCIPI
Pārspīlētas nozīmes/ jēgas mazināšana	JĒGAS/ NOZĪMES piešķiršana/ pieņemšana	Nozīmes paplašināšana, transcendentālas pieredzes iegūšana
Atkārtošana	ATTĪSTĪBA	Eksperimentēšana
Piezemēšana	Adekvāts PAŠVĒRTĒJUMS un PAŠEFEKTIVITĀTES izjūta	Spēcināšana
Normalizēšana	SEVIS un SITUĀCIJAS pieņemšana	Unikālās pieredzes izcelšana
Paskaidrošana, motivēšana	IZPRATNE un IZGLĪTOŠANA	Terapeitiskās telpas «došana» un radošā procesa nodrošināšana
Pozitīvas pieredzes iegūšana	LABIZJŪTA un GANDARĪJUMS	«Došanās» grūtībās
Robežu nospraušana	Būšana MIJIEDARBĪBĀ ar citiem	Iesaistīšana
Strukturēšana	PAŠREGULĀCIJA /kontrolē	Ļaušanās (atļaušanās)
Fokusēšana uz realitāti	Adekvāta REALITĀTES apzināšanās	Uzmanības un uztveres paplašināšana
Ekspresija/ izlāde vai nomierināšana	Adekvāts VITALITĀTES līmenis	Aktivizācija

Pacientu ar depresiju funkcionēšanas

grūtības (*Tērauds, Rancāns, Andrēziņa, Kupča, Ķiece, Zārde, Bezborodovs, 2014*)

Pacientu grupas diagnoze	Emocionālas funkcionēšanas grūtības (simptomi)	Sociālas/uzvedības funkcionēšanas grūtības (simptomi)	Kognitīvās funkcionēšanas grūtības (simptomi)	Fiziskās funkcionēšanas grūtības (simptomi)
Depresija	Nomākts garastāvoklis, Trauksme, Pazemināta spēja izjust prieku, Pazemināts pašvērtējums, Neadekvāta vainas izjūta	Suicidāla uzvedība, Pazeminātas intereses, Pasivitāte, bezdarbība, Sociāla norobežošanās	Domāšanas gausums, Neizlēmība, Grūtības plānot, Koncentrēšanās un atmiņas traucējumi	Nogurdināmība Energijas trūkums, Palēnināta kustību aktivitāte

Pacientu ar depresiju funkcionēšanas grūtības un mērķi

(ICF Research Branch, 2017, ICF Core Set for Depression, 2013d. Cieza, A., Chatterji, S., Andersen, C., Cantista, P., Herceg, M., Melvin, J. de Bie, R. (2004). ICF Core Sets for depression. Journal of Rehabilitation Medicine)

Pacientu grupas diagnoze	Emocionālas funkcionēšanas grūtības/mērķi	Sociālas/uzvedības funkcionēšanas grūtības/mērķi	Kognitīvās funkcionēšanas grūtības/mērķi	Fiziskās funkcionēšanas grūtības/mērķi
Depresīva epizode (F32); Rekurenti depresīvi traucējumi (F33)	Psihiskā stabilitāte (b1263) Optimisms (b1265) Emociju diapazons (b1522) Emociju regulēšana (b1521) u.c.	Ikdienas darbību pārvaldīšana (d2301) Komunikācija/saruna (d350) Attiecības ģimenē (d760) Intīmās attiecības (d770) u.c.	Lēmumu pieņemšana (d177) Uzmanība (b140) Problēmu risināšana (b175) u.c.	Enerģijas līmenis (b1300) Motivācija (b1301) u.c.

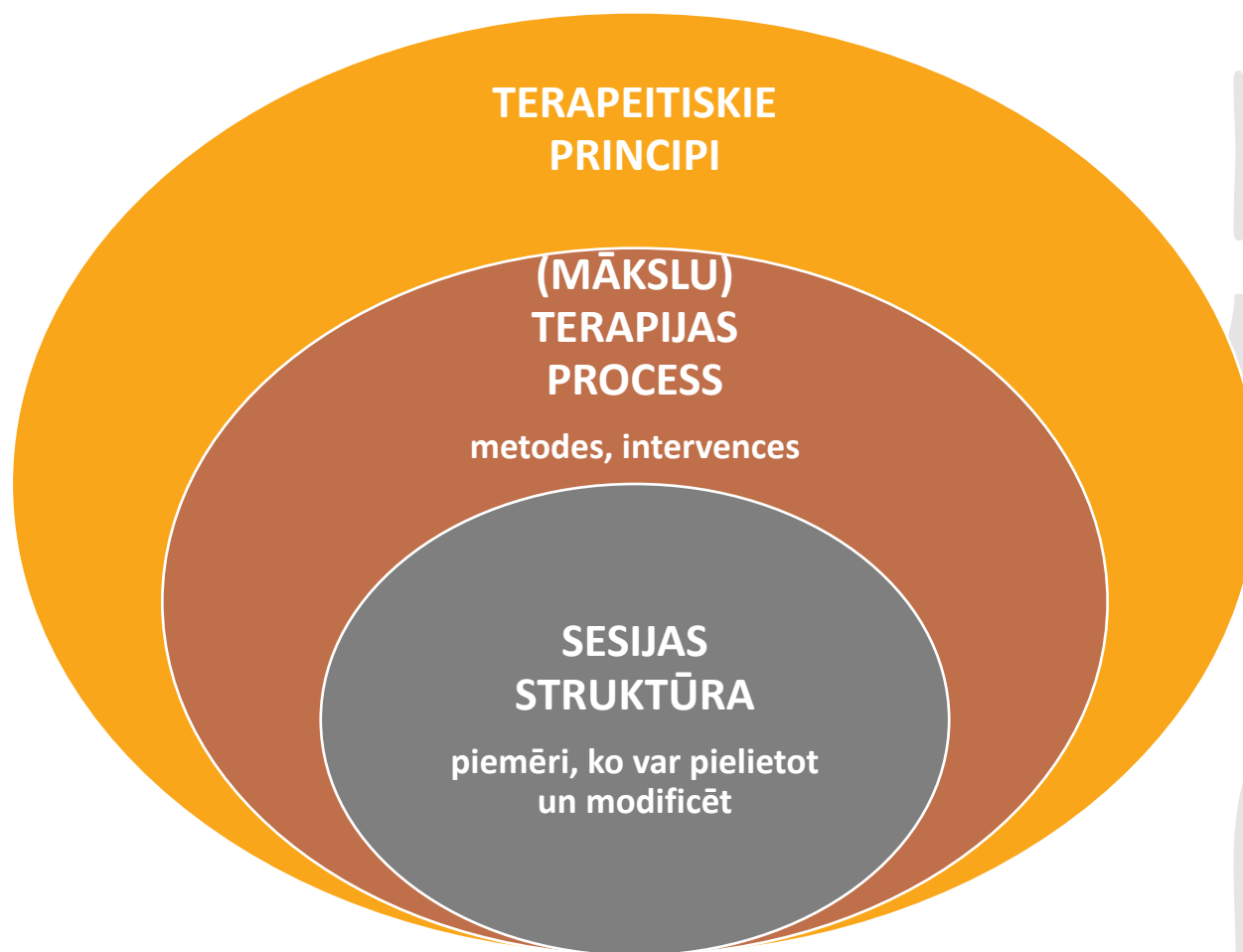
MT pamatprincipi darbā ar pacientiem ar depresiju

PAMATPRINCIPI	MĒRĶIS	PAMATPRINCIPI
Pārspīlētas nozīmes/ jēgas mazināšana	JĒGAS/ NOZĪMES piešķiršana/ pieņemšana	Nozīmes paplašināšana, transcendentālas pieredzes iegūšana
Atkārtošana	ATTĪSTĪBA	Eksperimentēšana
Piezemēšana	Adekvāts PAŠVĒRTĒJUMS un PAŠEFEKTIVITĀTES izjūta	Spēcināšana
Normalizēšana	Sevis un situācijas PIEŅEMŠANA	Unikālās pieredzes izcelšana
Paskaidrošana, motivēšana	IZPRATNE un IZGLĪTOŠANA	Terapeitiskās telpas «došana» un radošā procesa nodrošināšana
Pozitīvas pieredzes gūšana	LABIZJŪTA un GANDARĪJUMS	«Došanās» grūtībās
Robežu nospraušana	Būšana MIJIEDARBĪBĀ ar citiem	Iesaistīšana
Strukturēšana	KONTROLE/ pašregulācija	Ļaušanās (atļaušanās)
Fokusēšana uz realitāti	Adekvāta REALITĀTES apzināšanās	Uzmanības un uztveres paplašināšana
Ekspresija/ izlāde vai nomierināšana	Adekvāts VITALITĀTES līmenis	Aktivizācija

MT pamatprincipi darbā ar pacientiem ar depresiju

Grūtības pēc SSK-10	Grūtības/ mērķis pēc SFK	MT mērķis	Pamatprincips
Pazemināta spēja izjust prieku, nomāktība	Optimisms (b1265)	Labizjūta un gandarījums	Pozitīvas pieredzes gūšana
<i>Dot iespēju gūt ķermenisku labsajūtu, pozitīvu emocionālu un mijiedarbības pieredzi terapeitiski drošā vidē. Mākslinieciskā aktivitāte veicina prieku un relaksāciju, dod gandarījumu par paveikto (de Moraes, A. H., et al, 2014, Teglbjaerg, 2011).</i>			
Energijas trūkums	Energijas līmenis (b1300)	Vitalitāte	Aktivizācija
<i>Fiziskas aktivitātes izraisa ķermeņa jutīgumu pret endorfīniem un stimulē norepinefrīna veidošanos, kas veicina motivācijas, modrības, enerģijas izjūtu. (Schacter D, et al., 2011, Prokopová I. 2010).</i>			
Pasivitāte, bezdarbība, izolēšanās	Komunikācija/ saruna (d350)	Mijiedarbība, būšana attiecībās	Iesaistīšana
<i>Kopīga darbošanās grupā vai ar terapeitu mazina vientulības izjūtu, rada piederības izjūtu, nefokusējoties tik daudz uz radīto galaproduktu. Pacients pieredz, ka māksla kalpo kā komunikācijas un empātijas katalizators (Choi, Jeon, 2013, Gussak, 2009).</i>			
Pazemināts pašvērtējums	Emociju regulēšana (b1521)	Adekvāts pašvērtējums un pašefektivitāte	Spēcināšana
<i>Neitralizēt negatīvo pašizpaušmi, mācīt koncentrēties uz pozitīvo, meklēt pozitīvu perspektīvu, apzināties resursus (Strauman, T. J., et. al., 2006). Dot iespēju fiziskā spēka, varēšanas, estētiskās pašizpaušmes pieredzei.</i>			

Pamatprincipu izmantošana MT

Literatūra un avoti

Cieza, A., Chatterji, S., Andersen, C., Cantista, P., Herceg, M., Melvin, J. de Bie, R. (2004). *ICF Core Sets for depression*. Journal of Rehabilitation Medicine, 36(0), 128–134.

Choi, Y. H., & Jeon, E. Y. (2013). Effects of art therapy on cognition, depression, and quality of life in elderly. *Journal of Korean Academy of Community Health Nursing*, 24(3), 323-331.

ICF Research Branch. (2017). ICF Core Set for Depression. <https://www.icf-research-branch.org/icf-core-sets-projects2/mental-health/icf-core-set-for-depression>.

de Moraes, A. H., Dalécio, M. A. N., Vizmann, S., de Carvalho Bueno, V. L. R., Roecker, S., Salvagioni, D. A. J., & Eler, G. J. (2014). Effect on scores of depression and anxiety in psychiatric patients after clay work in a day hospital. *The Arts in Psychotherapy*, 41(2), 205-210.

Gussak, D. (2007). The effectiveness of art therapy in reducing depression in prison populations. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 51(4), 444-460.

World Health organization. (2003). *International Classification of Functioning, Disability and Health*. Geneva: World Health organization.

Strauman, T. J., Vieth, A. Z., Merrill, K. A., Kolden, G. G., Woods, T. E., Klein, M. H., Kwapil, L. (2006). Self-system therapy as an intervention for self-regulatory dysfunction in depression: A randomized comparison with cognitive therapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74(2), 367–376.

Schacter D, Gilbert D, Wegner D, Hood B. (2011). *Psychology: European Edition*. Palgrave Macmillan. p. 93.

Prokopová I. (2010). Noradrenaline and behavior. *Cesk Fysiology*. 59(2):51-55

Paldies kolēģēm un maģistrantēm!

Janai Duhovskai

Ilzei Plūmei

Inesei Paičai

Kristīnei Vendei-Kotovai

Sanitai Šuriņai

Kristai Štrausai

Jeļenai Ciniņai

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Paldies par uzmanību!

DRS
R